

Päivitetty
29.5.2020

KYSYMYKSIÄ PÄÄAINESOSAN ALKUPERÄMAAN ILMOITTAMISESTA

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (elintarviketietoasetus) [EU N:o 1169/2011](#), art. 9 ja 26 ja Komission täytäntöönpanoasetus [2018/775](#)) ja [Komission tiedonanto \(2020/C 32/01\)](#) (KT) asetuksen (EU) N:o 1169/2011 26 artiklan 3 kohdan säännösten soveltamisesta.

TIETOJEN ESITTÄMINEN

- 1. Miten tehdään merkinnät, jos pääraaka-aineen alkuperä vaihtelee esim. sesongin mukaan? Tai, että se on suurimman osan vuodesta Suomesta, mutta muutaman kuukauden ajan muualta?**

Tällöin pääraaka-aineen alkuperämaa ilmoitetaan pakkauksessa viittaamalla muuhun kuin yksittäiseen maahan. Esimerkiksi EU, jos on kyseessä EU-maa. Toinen mahdollisuus on ilmoittaa, että ”pääaineosan (pääaineosan nimi) alkuperämaa on eri kuin elintarvikkeen alkuperämaa” tai samantapainen muotoilu, jolla on sama merkitys. Esitetyt mahdolliset vaihtoehdot on lueteltu komission täytäntöönpanoasetuksen 2018/775 artiklassa 2.

- 2. a) Jos pääaineosan alkuperämaa on useimmiten sama kuin tuotteen alkuperämaa, mutta etikettiä ei voi uusida alvariinsa, lienee luvallista selittää asiaa pakkauksessa etiketin tilan riittäessä, esim. kertomalla, että ”yleensä pääaineosana xxx on Suomesta, mutta satovaihtelujen takia joskus myös muualta, siksi merkintämme EU ja muu kuin EU”? Tai käyttämällä muotoilua ”(Pääaineosan nimi) ei aina ole peräisin Suomesta”, osan vuodesta Suomesta, mutta muutaman kuukauden ajan muualta?**

Ei ole luvallista käyttää liian yliselittäviä ilmaisuja. Pääaineosan alkuperämaan ilmaisussa tulee viitata vain siihen tai niihin maantieteellisiin alueisiin, jotka on lueteltu täytäntöönpanoasetuksen (2018/775) 2 artiklan kohdassa a) tai sitten käyttämällä ilmaisua, joka on kuvattu 2 artiklan kohdassa b).

- b) Tuleeko kyseisessä tapauksessa käyttää yksinomaan ilmaisua ”EU ja muu kuin EU”?**

Kuluttajalle voitaneen kertoa ”EU ja muu kuin EU” -ilmaisun lisäksi lisätietona, että esimerkiksi suurimman osan vuotta pääraaka-aine tulee Suomesta. Vapaaehtoisesti

voi kertoa enemmän tietoa, kuin mitä lainsäädäntö edellyttää, mutta kuluttajaa ei saa johtaa harhaan.

3. ”Made in Finland” -ilmaisu edellyttäneenä pääainesosan alkuperämaan ilmoittamista, mikäli se on eri kuin elintarvikkeen alkuperämaa. Riittääkö silloin, että pääainesosan ilmoittaa olevan EU/ Muu kuin EU tms. vai pitääkö olla saman tason ilmaisu eli maa?

Ei tarvitse ilmoittaa maan tasolla eikä aina voikaan, jos elintarvikkeen alkuperämaa vaihtelee vuoden mittaan. Jotta elintarviketietoasetuksen 26 artiklan 3 kohdan vaatimukset täytetään, elintarvikkealan toimijan on valittava yksi maantieteellinen alue asetuksen (2018/775) 2 artiklan a alakohdassa luetelluista maantieteellisistä alueista. Ilmaisu ”EU ja muu kuin EU” on siten mahdollista käyttää, jos pääainesosan alkuperämaa vaihtelee ollen ko. alueista.

4. Jos Made in -tieto esitetään valmistajan nimen ja osoitteen yhteydessä sitä mitenkään korostamatta, laukaiseeko se silloin pääainesosan merkintävelvoitteen?

Kyllä, Made in -tieto laukaisee pääainesosan merkintävelvoitteen, koska kyseistä ilmaisu pidetään elintarvikkeen alkuperämaan ilmaisuna. (Viite: KT Q&A 2.4.1)

5. Jos Made in -tieto on lakisääteinen vaatimus jossain vientimaassa, ja ko. tuotetta viedään useisiin maihin, niin laukaiseeko se pääainesosan alkuperämaan ilmoittamisen?

Jos on kyseessä EU-maa, niin silloin noudatetaan EU:n lainsäädäntöä, jolloin kyseisessä tapauksessa pääainesosan alkuperämaa tulee ilmoitettavaksi. Jos viedään muuhun kuin EU-maahan, niin noudatetaan kyseisen maan lainsäädäntöä.

6. Jos Made in -tieto on lakisääteinen vaatimus, jotta kuluttajaa ei johdeta harhaan, ja jos vastuullinen toimija toimii eri maassa kuin missä tuote on valmistettu, laukeaako pääainesosan alkuperämaan ilmoitusvelvoite? Jos ”Made in” laukaisee aina pääainesosan alkuperämaan ilmoitusvelvoitteen, riittääkö yllä olevassa tilanteessa ilmaista toimijan rooli (esim. valmistuttaja) ja tällä välttää velvoite ilmoittaa valmistusmaa. Tällöin siis valmistuttajan rooli ei kerro kuluttajalle tuotteen valmistusmaata eikä silloin johda kuluttajaa harhaan.

Elintarvikkeen alkuperämaan (tai lähtöpaikan) ilmoittaminen on pakollista, jos sen ilmoittamatta jättäminen voisi johtaa kuluttajaa harhaan elintarvikkeen todellisesta alkuperämaasta (tai lähtöpaikasta), erityisesti siinä tapauksessa, että elintarvikkeen mukana seuraavista tiedoista tai etiketistä sellaisenaan voisi muuten saada sen käsityksen, että elintarvikkeella on eri alkuperämaa tai lähtöpaikka.

Made in -ilmaisua pidetään elintarvikkeen alkuperämaan ilmaisuna. Merkintä kertoo kuluttajalle, missä maassa tuote on valmistettu. Tällöin vaaditaan elintarvikkeen pääainesosan alkuperämaan ilmoittamista ja siten, kuin asetus (2018/ 775) edellyttää. (Viite: KT Q&A 2.4.1)

Johtaako valmistusmaatiedon eli elintarvikkeen alkuperämaatiedon puuttuminen harhaan, jos vain toimijan rooli on kerrottu, niin sitä tulee arvioida tapauskohtaisesti. Esimerkiksi toimijan roolin ilmaiseminen muodossa valmistuttaja (valmistuttajan nimi ja osoite) tai pakkaaja (pakkaajan nimi ja osoite) ei kerro elintarvikkeen alkuperämaata. (Viite: KT Q&A 2.4.2)

7. Onko pääainesosan alkuperämaa mahdollista ilmoittaa ainesosaluettelossa kyseisen pääainesosan perässä sulkeissa, jos esim. tuotteen etupuolella on jokin tuotteen alkuperämaata indikoiva kuva?

Pääainesosan alkuperämaa on esitettävä kuluttajille selkeällä ja näkyvällä tavalla aina samassa näkökentässä kuin tuotteiden alkuperämaamerkintä, mukaan lukien alkuperämaata indikoivat kuvat tms. ”Samalla nähtävissä olevalla kentällä” tarkoitetaan kaikkia pakkauksen pintoja, jotka voidaan lukea yhdestä ja samasta katselukulmasta (elintarviketietoasetus 2.2k). Pääainesosan alkuperämaa voidaan ilmoittaa ainesosaluettelossa pääainesosan perässä suluissa, jos edellä mainittu ehto täyttyy.

8. Jos elintarvikkeen alkuperämaan ilmaisee pakkauksen takapuolella esim. ”Made in Finland”, voiko alkuperän merkitä samaan näkökenttään ainesosaluetteloön pääainesosan yhteyteen kirjasinkokomääräyksiä noudattaen? Esim. Ainekset: Vesi, riisi (EU), täysjyväruisjauho, vehnäjauho, ...

Kyllä, kun pääainesosan alkuperämaan ilmoittaminen tulee samaan näkökenttään elintarvikkeen alkuperämaan kanssa.

9. Vaikka elintarvikkeen alkuperämaata ei ilmoitaisikaan, saako ainesosien alkuperän ilmaista silti lisäinformaationa kuluttajalle, vaikkapa ainesosaluettelon yhteydessä?

Kyllä, elintarvikkeesta saa antaa vapaaehtoista tietoa, jos tieto on totuudenmukaista ja riittävää eikä johda kuluttajaa harhaan.

10. Onko nykyinen käytäntö, jossa esim. päiväysleiman yhteyteen merkitään kulloisenkin pääainesosan alkuperämaa tunnuksella, joka selitetään pakkauksessa, mahdollinen jatkossakin? Voisiko silloin artikkelin 2 b sananmuoto olla esim. ”Pääainesosan alkuperämaa, ks. leima.”

Voi laittaa, jos ne ovat nähtävissä samanaikaisesti.

11. Sovelletaanko tulkintoihin vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta? Jos elintarvike ja sen pääainesosan ilmoittaminen / ilmoittamatta jättäminen on kunnossa ja laillisesti kaupan Suomessa, voidaanko tuotetta viedä samoin ehdoin ulkomaille?

Jäsenvaltioiden tulkintoihin ei sovelleta vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta. Täytyy ottaa huomioon vientimaan mahdollinen lainsäädäntö. Esimerkiksi samaa elintarvikkeen nimeä ei tule käyttää siinä jäsenvaltiossa, jossa elintarviketta pidetään kaupan, jos elintarvike eroaa koostumukseltaan ja valmistustavaltaan paljon Suomessa nimellä tunnetusta elintarvikkeesta ja päinvastoin.

12. Kuuluvatko pakkaamattomat elintarvikkeet asetuksen 2018/775 soveltamisalan piiriin? 1169/2011 määrittämään pakkaamattomista annettavat tiedot erikseen.

Pakkaamattomat elintarvikkeet eivät kuulu asetuksen 2018/775 soveltamisalan piiriin. Asetus 2018/775 on annettu elintarviketietoasetuksen artiklan 26 kohdan 3 nojalla, jossa säädetään pakatun elintarvikkeen pääainesosan alkuperämaan ilmoittamisesta. Kansallisesti kukin EU-maa säätelee, mitä tietoja pakkaamattomista elintarvikkeista tulee ilmoittaa.

13. ”Pääainesosan alkuperämaat on ilmoitettava samassa nähtävissä olevassa kentässä kuin elintarvikkeen alkuperämaa. Kirjasinkoko on oltava vähintään 75 % elintarvikkeen alkuperämaata koskevan ilmaisun kirjasinkoosta.” Tarkoittaako tämä sitä, että jos kääreessä on kuvattu Suomen lippu, niin silloin edellä mainitun lauseen tulee olla 75% lipun koosta samassa näkökentässä?

Asetuksen (EU) 2018/775 art. 3.2 vaatimus vähintään 75 % kirjasinkoosta koskee tilanteita, joissa elintarvikkeen alkuperämaa ilmoitetaan sanallisesti. Jos elintarvikkeen alkuperämaa ilmoitetaan muuten kuin sanallisesti, niin siitä ei ole asetettu pääainesosan alkuperämaan ilmoittamiselle erityistä vähimmäiskirjasinkokovaatimusta (art. 3.3.). Pakollisten tietojen antamisessa on kuitenkin noudatettava elintarviketietoasetuksen yleisiä vaatimuksia vähimmäiskirjasinkoosta (13 art.).

14. Elintarviketietoasetuksen 1169/2011 artiklassa 26(7) mainitaan, että on otettava huomioon kuluttajainformaation tarve, tietojen toteuttamiskelpoisuus ja kustannus/hyötyanalyysi. Onko pääainesosan alkuperän ilmoittamiselle yleensä tarvetta pitkälle prosessoiduissa tuotteissa?

Asetus 2018/775 ei ota kantaa siihen, sovelletaanko elintarvikkeen pääainesosan alkuperämaan ilmoittamista enemmän tai vähemmän prosessoiduille elintarvikkeille.

15. Johtaako asetus siihen, että toimijat eivät enää ilmoita edes valmistusmaata pakkausissa? (kuten monet kansainväliset isot toimijat nyt tekevät)

Kyllä, se voi johtaa siihen, että ei vapaaehtoisesti enää ilmoiteta elintarvikkeen valmistusmaata eli alkuperämaata. Elintarvikkeen alkuperämaa tulee ilmoittaa aina silloin, jos on epäilystä, että kuluttaja tulee harhaan johdetuksi sen ilmoittamatta jättämisen suhteen tai jos erityislainsäädäntö sitä edellyttää.

ELINTARVIKKEEN PÄÄAINESOSA JA SEN TUNNISTAMINEN

16. Määrittääkö QUID (quantitative ingredients declaration eli ainesosan määrän ilmoittaminen) pääainesosan valintaa?

QUID määrittää useissa tapauksissa elintarvikkeen pääainesosan valintaa. Elintarvikkeen nimessä korostettuja ainesosia voi olla määrällisesti joskus kuitenkin hyvin vähän. Tällöin ainesosat ovat elintarvikkeita oleellisesti toisistaan erottelevia tekijöitä, mutta eivät kuitenkaan pääraaka-aineita, vaikka niiden määrä saatetaan ilmoittaa. (Viite: KT Q&A 3.1)

17. Tarvittaisiin selkeä vastaus myös Q&A-patteristoon, että mikä on Suomessa (tai missä tahansa muualla) valmistetun sokerin alkuperä. Jos ”viimeinen merkittävä ja taloudellisesti perusteltu valmistus tai käsittely, joka on johtanut uuden tuotteen valmistukseen tai edustaa merkittävää valmistusastetta” (Elintarviketieto-oppaasta s. 121) tapahtuu sokeriruo’olle (jonka alkuperä muu kuin EU) Suomessa, niin onko lopputuotteen (sokeri, siirappi ym.) alkuperä Suomi? Viranomaisen olisi tärkeää vastata tähän selkeästi, koska aihe koskettaa laajasti elintarviketeollisuutta (Suomessa ja koko EU:ssa).

Yhdestä ainesosasta koostuvat elintarvikkeet kuuluvat pääainesosan alkuperämaan ilmoittamisvaatimuksen piiriin. Esim. Suomessa valmistetun hienosokerin alkuperämaaksi ilmoitetaan Suomi => pääainesosan (sokerijuurikas/sokeriruo’ko) alkuperämaa ilmoitettava, jos ei ole Suomi. (Viite: KT Q&A 3.4)

18. Vastaava toinen esimerkki on jauhun alkuperä vs. myllyn sijainti. Tapauskohtainen harkinta johtaa sekavaan tilanteeseen. Esim. Suomessa puolalaisista omenoista valmistetun viinin alkuperämaa on Suomi (joten olisi tärkeää kirjoittaa ohjeeseen myös esimerkit sokeri- ja myllypuolelta). Vientiä harjoittavilla yrityksillä nämä asiat pitää osata tehdä niin, että myös vientimaat hyväksyvät viranomaisohjeen pohjalta tekemämme ratkaisut.

Jos jauho on pelkästään jauhettua viljaa, pätee sama logiikka kuin edellä sokerin kohdalla. (Viite: KT Q&A 3.4).

Jos jauhettuun viljaan lisätään muita ainesosia esim. jauhonparannetta, on tällöin kyse uudesta, jalostetusta elintarvikkeesta. Tällöin tuotteen pääainesosa on jauho, jolloin sen alkuperämaa ilmoitetaan.

Jos pääainesosana on koostettu elintarvike, jota käytetään toisen elintarvikkeen valmistukseen, niin koostetun elintarvikkeen alkuperämaa voi olla tapauskohtaisesti maa, jossa elintarvike on jalostettu tai maa, jossa elintarvike on tuotettu tai viljelty. Toimijoiden on annettava kuluttajille sen tasoiset tiedot, jotka soveltuvat parhaiten kyseisen elintarvikkeen osalta. Ruokavirasto katsoo, että jos pääainesosana olevaa elintarviketta (esim. jauhoa) on vähän jalostettu ja jos ko. elintarviketta käytetään toisen elintarvikkeen (esim. leivän) valmistukseen, tulisi viljan pääainesosan alkuperämaaksi valita maa, missä vilja on viljelty. Millä tasolla koostetun pääainesosan alkuperämaatieta annetaan, niin valintaan vaikuttaa mm. kyseisen elintarvikkeen luonne, koostumus ja valmistusprosessi, kuluttajan kiinnostus ja miten koostettu ainesosa ilmoitetaan ainesosaluettelossa. (Kts. kysymys 26 ja 41) (Viite: KT Q&A 3.4).

Kansalliset tulkinnat eivät kuitenkaan sido muita jäsenvaltioita – näin on myös siinä tapauksessa, että EU-ohje jättää varaa tulkinnoille.

19. Voiko toimija päättää, kumman valitsee pääainesosaksi, jos tuotteella on sekä määrällinen pääainesosa (jotain mitä on eniten) ja sitten ainesosa, jonka kuluttaja ymmärtää olevan pääainesosa vai riittääkö vain toinen?

Toimija voi päättää, mikä tai mitkä ovat elintarvikkeen pääainesosia. Pääainesosia voi olla useampi, enemmän kuin yksi. Pääainesosa on usein sellainen, jota elintarvikkeen nimessä tai sen kautta korostuu ja joka vaikuttaa kuluttajan ostopäätökseen. ”Elintarvikkeen pääainesosalla” tarkoitetaan sellaista elintarvikkeen ainesosaa tai ainesosien yhdistelmää, jonka osuus kyseisestä elintarvikkeesta on yli 50 prosenttia tai jonka kuluttaja yleensä liittyy elintarvikkeen nimeen ja josta vaaditaan useimmissa tapauksissa määrän ilmoittamista (elintarviketietoasetus art.2.2 q). (Viite: KT Q&A 3.1)

20. Jos pääaineosa on selkeä määrän perustella, voidaanko toimijaa vaatia ilmaisemaan myös sen pääainesosan alkuperämaa, jonka kuluttaja useimmiten mieltää tuotteen pääaineosaksi?

Asiaa tullaan arvioimaan tapauskohtaisesti. Toimijaa voidaan velvoittaa ilmoittamaan elintarvikkeen pääainesosa, jos se on jätetty ilmoittamatta. Pääainesosan tieto on tarkoitettu kuluttajalle, jotta kuluttaja pystyy tekemään tietoon perustuvia valintoja ostohetkellä.

21. Jos tuotteen nimi viittaa selvästi pääainesosaan, mutta sitä on vähemmän kuin eniten olevaa ainesosaa, riittääkö tuotteen nimessä mainitun ainesosan alkuperämaa?

Asiaa joudutaan arvioimaan tapauskohtaisesti. Joissakin tapauksessa voi riittää hyvin pelkästään elintarvikkeen nimessä olevan ainesosan alkuperämaan ilmoittaminen.

22. Jos pääainesosa on useita TAI on tulkinnanvaraista, minkä niistä kuluttaja olettaa olevan pääainesosa (vaikka määrällisesti jotain olisikin tuotteessa vähemmän), voiko toimija päättää, mikä niistä on se ainesosa, josta ilmaisee alkuperämaan?

Toimija voi tällöin pitkälti päättää, mikä on elintarvikkeen pääainesosa tai pääainesosat, kunhan noudatetaan asetuksen 2018/775 tarkoitusta ja yleisiä säännöksiä pääainesosan alkuperämaan ilmoittamisessa.

23. Jos tuotteella on useita pääainesosa, voiko niistä käyttää kustakin erilaisia ilmaisuja, toisin sanoen esim. Sokeri (EU ja muu kuin EU), kaakao (Muu kuin EU), mustikka (EU ja muu kuin EU, puolukka (Saksa ja Puola)?

Kyllä voi käyttää esitettyjä ilmaisumuotoja, jos tieto on annettu oikein perustein.

24. Entä jos tuotteen alkuperän ilmaus tai kuva on pakkauksen etupuolella, pitääkö em. litania pääaineosista olla myös etupuolella (pilaamassa designia ja eittämättä myös hämmentämässä kuluttajaa) vai voivatko ne olla listattuna ainesosaluettelossa?

Pääainesosan alkuperämaa on esitettävä kuluttajille selkeällä ja näkyvällä tavalla aina samassa näkökentässä kuin on tuotteen alkuperämaamerkintä, mukaan lukien alkuperämaata indikoivat kuvat tms. (Kts. kysymys 7).

25. Jos em. tapauksessa käyttää ilmausta ”pääaineosan alkuperämaa on eri kuin tuotteen alkuperämaa” (joka sekään ei ole mitenkään myyvä), riittääkö ilmaus yksikössä vai pitääkö olla monikossa ”pääainesosien alkuperämaat ovat eri kuin tuotteen alkuperämaa”?

Jos käytetään ilmaisua ”pääaineosan alkuperämaa on eri kuin tuotteen alkuperämaa” tulee silloin käydä kuluttajalle ilmi, mitä elintarviketta pääainesosalla tarkoitetaan. Tällöin tulee käyttää ilmaisumuotoa: ” (pääainesosan nimi) ei ole peräisin (elintarvikkeen alkuperämaa tai lähtöpaikka)” tai samantapainen muotoilu, jolla todennäköisesti on sama merkitys kuluttajalle.

26. Miten koostetun elintarvikkeen pääainesosa ilmoitetaan? Eihän koostetun ainesosan pääainesosan alkuperämaata tarvitse ilmoittaa? Esim. jos tuotteen kerrotaan olevan suomalainen, mutta sen pääainesosana on koostettu elintarvike, joka on tehty Suomessa, mutta jonka pääainesosa (vaikka vehnä) ei ole Suomesta?

Koostettu ainesosa on elintarvike, joka koostuu useammasta kuin yhdestä ainesosasta (elintarviketietoasetus artikla 2, 2h). Jos elintarvikkeen pääainesosa on koostettu elintarvike, ilmoitetaan silloin pääainesosan alkuperämaatieto sen tasoisesti, joka soveltuu parhaiten kyseisen elintarvikkeen osalta. Pääainesosan alkuperämaatieto on mahdollista ilmoittaa joko niin, että ilmoitetaan koostetun

elintarvikkeen alkuperämaa (esim. mansikkahillon) tai ilmoitetaan koostetun elintarvikkeen pääainesosan alkuperämaa (mansikkahillossa olevan mansikan). Kumpi ilmaisuusvalinta valitaan, niin valintaan vaikuttaa kyseisen elintarvikkeen erityisluonne, sen koostumus ja valmistusprosessi, kuluttajan näkemykset ja odotukset sekä kiinnostus. Esimerkiksi, jos tuotteen valmistuksessa on käytetty mansikkahilloa ja se on tulkittu pääraaka-aineeksi, niin tällöin voi ilmoittaa hillon alkuperämaan (jos tarpeen).

Jos esimerkiksi vähän jalostettu maatalousperäinen, koostettu ainesosa (esim. vehnä jauho, jossa askorbiinihappoa) on tulkittu pääainesosaksi, niin silloin on tarpeen kuluttajan näkemyksen kannalta ilmoittaa maa, jossa elintarvike on tuotettu (vehnän viljelymaa).

Pääainesosan alkuperämaan merkinnästä on käytävä selkeästi ilmi, mitä elintarviketta (esim. mansikkaa vai mansikkahilloa) alkuperämaamerkintä koskee. Tärkeää on, että kuluttajaa ei johdeta harhaan pääainesosan alkuperämaan ilmaisussa. (Kts kysymys 18, 35, 41 ja 48 ja viite: KT Q&A 3.1 ja 3.6).

27. Voiko toimija päättää, onko koostetun ainesosan alkuperämaa se maa, jossa sen valmistus on tapahtunut vai koostetun ainesosan pääainesosan alkuperämaa, esim. mansikkahillo? Voiko valvoja kyseenalaistaa toimijan tekemän ratkaisun?

Mansikkahillon alkuperämaa tai mansikan alkuperämaa on mahdollista ilmoittaa. Kumpi ilmaisuus valitaan, niin toimija päättää sen mukaan, minkä tasoinen tieto soveltuu parhaiten kyseisen elintarvikkeen osalta. Asiaa tulee arvioida mm. kuluttajan ja tuotteen koostumuksen näkökulmasta sekä miten koostetun elintarvikkeen ainesosat ilmoitetaan ainesosaluettelossa.

Elintarvikealan valvoja voi kyseenalaistaa toimijan tekemän ratkaisun silloin, jos toimijan ratkaisu on eri kuin mitä elintarvikelainsäädännön säännöt sallivat. (Viite: KT Q&A 3.6)

28. a) Miten valmisruoan sisältämän lihan alkuperä tulee ilmoittaa, jos se sisältää naudansiiraa, jos eläin on syntynyt, kasvatettu ja teurastettu eri maissa (EU:ssa ja EU:n ulkopuolella)?

Valmisruoan lihan alkuperämaa ilmoitetaan siten kuin asetuksen 2018/775 artiklan 2 kohdassa a ja b säädetään. Näin ollen lihan alkuperämaan voi ilmoittaa esim. muodossa: ”EU ja muu kuin EU”.

b) Entä miten vastaava merkintä tehdään, jos tuote sisältää esim. sian- ja naudansiiraa?

Merkintä tehdään vastaavalla tavalla, kuin mitä edellä kuitenkin niin, että molempien lihalajien osalta erikseen ilmoitetaan alkuperämaa.

29. Onko elintarvikkeen pääainesosana olevan lihan alkuperä mahdollista merkitä ainesosaluetteloon?

Kyllä on mahdollista merkitä pääainesosana olevan lihan alkuperämaa ainesosaluetteloon, jos se on samassa nähtävissä olevassa kentässä tuotteen alkuperämaan kanssa.

30. Voiko vesi olla pääainesosa?

Vesi voi olla elintarvikkeen pääainesosa, esimerkiksi virvoitusjuomissa. Mutta veden alkuperämaa lienee harvoin eri kuin elintarvikkeen valmistusmaa (=alkuperämaa).

31. Vadelmalimonadipullon kyljessä on ilmoitettu, että se on valmistettu Suomessa. Sen ainesosat ovat mm.: vesi vadelmamehu, sokeri jne. Voidaanko katsoa tällöin, että vesi on tuotteen pääainesosa eikä muuta. Vesi on Suomesta eli onko tarpeen ilmoittaa muiden ainesosien alkuperämaata.

Elintarvikkeen pääainesosan määritelmän mukaan yksilöidään kahdentyyppisiä pääainesosia:

- ainesosa (tai ainesosien yhdistelmä =koostettu elintarvike) edustaa yli 50 painoprosenttia kyseisestä elintarvikkeesta (määrällinen kriteeri) tai
- kuluttaja liittää elintarvikkeen ainesosan (tai ainesosien yhdistelmän) elintarvikkeen nimeen ja josta useimmissa tapauksissa vaaditaan määrän ilmoittamista (laadullinen kriteeri).

Vadelmalimonadina myytävän elintarvikkeen pääainesosat voivat siten olla vadelma, vadelmamehu ja vesi. Koska vesi on Suomesta, ei sen alkuperämaata ole pakollista ilmoittaa. Jos vadelmaa ja samalla vadelmamehua on tuotteessa merkittävästi, silloin ilmoitetaan vadelmamehun tai vadelman alkuperämaa. (Viite: KT Q&A 3.6)

32. Miten, jos on kyseessä vastaava tuote kuin edellä, paitsi kyseessä on Vadelmanmakuinen limonadi.

Ainesosan määrän ilmoittamista ei sovelleta niihin ainesosiin, joita käytetään pieninä määrinä antamaan makua elintarvikkeeseen (esim. aromit, yrtit ja mausteet ym.). Mikä on ainesosana olevan elintarvikkeen vähäinen määrä, niin sitä on arvioitava aina tapauskohtaisesti. Aromin määrät vähäisinä eivät vaikuta kuluttajan valintaan. Jos on kyseessä vadelmanmakuinen limonadi, ei näin ollen aromin alkuperämaata ole pakollista ilmoittaa.

33. Katsotaanko limonadeissa vesi pääraaka-aineeksi?

Vesi voi olla yksi pääraaka-aine limonadeissa, mutta siinä voi olla myös ainesosia, jotka muuten määrittävät elintarvikkeen ja liittyvät elintarvikkeen nimeen ja joista voidaan vaatia määrän ilmoittamista.

34. Katsotaanko oluissa vesi pääraaka-aineeksi/yhdeksi pääraaka-aineista?

Kyllä, vesi voidaan katsoa yhdeksi pääraaka-aineeksi oluessa, jos sitä on yli 50 painoprosenttia. Voi olla myös muita pääraaka-aineita.

35. Tulkitaanko vehnä jauho pizzassa pääainesosaksi vai ennemminkin täytteen keskeiset ainesosat, esim. salamipizzassa salami tai salamin liha?

Jos vehnä jauho edustaa yli 50 painoprosenttia salamipizzasta ja salami määrittelee tuotetta, tulee toimijan harkita, ilmoittaako molempien raaka-aineiden alkuperämaan vai yksinomaan salamin tai salamissa olevan lihan alkuperämaan.

Pääainesosan määritelmässä yksilöidään kahdentyypisiä kriteereitä elintarvikkeen pääainesosan määrittämiseksi, määrällinen ja laadullinen kriteeri. Määrällisen pääainesosan ehdon täyttyminen (yli 50 %) ei automaattisesti johda sen alkuperämaan ilmoittamiseen, mikäli katsotaan, ettei kuluttaja liitä kyseistä ainesosaa elintarvikkeen nimeen tai sen alkuperän ei katsota vaikuttavan kuluttajan valintoihin eikä siitä useimmissa tapauksissa vaadita määrän ilmoittamista (QUID). Näin ollen, kun pizzan valmistaja antaa tietoa elintarvikkeen pääainesosasta tai -osista, niin hän joutuu ottamaan huomioon eri tekijöitä, ilmoittaako määrällisen vai laadullisen kriteerin perusteella elintarvikkeen alkuperämaan vai molempien kriteerien perusteella. Tällöin tulee ottaa huomioon raaka-aineen määrällisen koostumuksen lisäksi kaikki ne tiedot, jotka pakkauksessa tuotteesta annetaan. Kuluttajan näkemykset ja odotukset tuotteesta pitkälti ratkaisevat sen, otetaanko huomioon molemmat kriteerit vai vain toinen. Vaikuttaako vehnä jauhon ja salamin alkuperämaa kuluttajan ostopäätökseen? Lisäksi toimija joutuu harkitsemaan sen, johtaako esimerkiksi ko. tapauksessa salamissa olevan lihan alkuperämaan ilmoittamatta jättäminen kuluttajaa harhaan. Jos esim. oletuksena on, että vehnä jauhoa on pitsassa yli 50 % ja salamia esim. 20 %, niin toimija ilmoittaa silloin esimerkiksi vehnä jauhon alkuperämaan ja salamissa olevan lihan alkuperämaan. Riittävää voisi myös olla, että toimija ilmoittaa yksinomaan salamissa olevan lihan alkuperämaan, jos toimija katsoo, että vehnä jauhon alkuperämaan ilmoittamatta jättäminen ei vaikuta kuluttajalla pizzan ostopäätökseen.

36. Tulkitaanko aromeista makunsa saavissa makeisissa sokeri (tai esim. glukoosisiirappi) pääainesosaksi vai katsotaanko mahdollisesti, että tällaisissa tuotteissa ei ole pääainesosaa?

Elintarvikkeella ei ole asetuksessa 2018/775 tarkoitettua pääainesosaa, jos yhdenkään sen ainesosan osuus ei ole yli 50 prosenttia, kuluttaja ei yleensä liitä yhtään sen ainesosista elintarvikkeen nimeen eikä useimmissa tapauksissa vaadita määrän

ilmoittamista. Sokerimakeisissa sokerin määrää ei vaadita ilmoitettavaksi. Myös sokerin vaihtelu makeisessa ei yleensä vaikuta kuluttajan valintoihin. Tällaisista tuotteista ei välttämättä edellytetä pääainesosan alkuperämaan ilmoittamista.

37. a) Voiko elintarvikkeen pääraaka-aine olla koostettu ainesosa?

Kyllä, koostettu ainesosa voi olla elintarvikkeen pääainesosa. "Koostettu ainesosa" on ainesosa, joka koostuu useammasta kuin yhdestä ainesosasta (Asetus 1169/2011, 2 art. 2 h)

On hyvä tässä tapauksessa kuitenkin muistaa, että tapauskohtaisesti tulee aina toimijan harkita, minkä tasoiset tiedot (koostetun elintarvikkeen alkuperämaa vai koostetun elintarvikkeen pääainesosan alkuperämaa) soveltuvat parhaiten ko. elintarvikkeen osalta, esimerkiksi kun otetaan huomioon kuluttajan odotukset. (Kts. kysymykset 18, 26, 27, 37, 35, 41 ja 48, viite: KT Q&A 3.1 ja 3.6)

b) Jos tämä on mahdollista, onko riittävää ilmoittaa koostetun ainesosan valmistusmaa?

Kyllä, on riittävää ilmoittaa koostetun ainesosan valmistusmaa.

c) Vai tuleeko pääraaka-aineeksi ilmoittaa jokin koostetun aineosan raaka-aineista ja kertoa sen alkuperämaa? Esimerkiksi sinappisalaatinkastike: Voiko tuotteen pääraaka-aine olla sinappi, vai onko pääraaka-aine sinapin valmistuksessa käytetty sinapinsiemen?

Kyseisessä tapauksessa pääraaka-aine voi olla sinappi, jos sitä on käytetty muuna kuin pelkästään mausteena vähäisessä määrin. (Viite: KT Q&A 3.6)

38. Miten toimitaan, jos pääraaka-aineen määritelmä ei täyty elintarvikkeessa? Tuleeko pääraaka-aine kuitenkin valita ja ilmoittaa sen alkuperämaa?

Jos pääraaka-aineen määritelmä ei täyty, ei silloin elintarvikkeella ole pääraaka-ainetta. Kaikilla elintarvikkeilla ei ole pääraaka-ainetta. (Viite: KT Q&A 3.3)

39. Mikä on pääraaka-aine makeissekoituksessa, jossa on esim. lakritsia, suklaata ja sokerimakeisia, mutta minkään raaka-aineen osuus ei ole yli 50%? Voiko toimija päättää? Vai onko tuote sellainen, jolla ei ole pääraaka-ainetta?

Toimija voi päättää, mitä pitää elintarvikkeen pääainesosana. Jos mikään ainesosa ei ole painoltaan olennaisesti määräävässä asemassa (ei ylitä yli 50 %) eikä mitään tiettyä ainesosaa korosteta elintarvikkeen nimessä tai kuvassa, ei makeissekoituksella ole silloin pääainesosaa (Kts. kysymys 35, viite: KT Q&A 3.3).

40. Voiko toimija päättää, kumman valitsee pääainesosaksi, jos tuotteella on sekä määrällinen pääainesosa (jotain mitä on eniten) ja sitten ainesosa, jonka kuluttaja ymmärtää olevan pääainesosa vai riittääkö vain toinen?

Elintarvikealan toimijan tehtävänä on määrittää elintarviketietoasetuksen 2 artiklan 2 kohdan q alakohdassa säädetyn määritelmän perusteella kyseisen elintarvikkeen pääainesosa(t). Pääainesosia voi olla elintarvikkeella useampia kuin yksi. Pääainesosia on kahdenlaisia: a) kvantitatiivinen, joka edustaa yli 50 prosenttia elintarvikkeesta, ja b) laadullinen, jonka kuluttaja yleensä liittää elintarvikkeen nimeen ja josta vaaditaan useimmissa tapauksissa määrän ilmoittamista. Pääainesosan yksilöimiseksi olisi otettava huomioon elintarvikkeen ominaispiirteet, kuten sen koostumus, merkinnät ja kuluttajien käsitys siitä, mikä elintarvikkeen ainesosa on merkittävä kuluttajan kannalta.

41. Mikä on pääainesosa mansikkajogurtissa? Maito? Mansikka? Maito ja mansikka?

Asiaa joudutaan arvioimaan tapauskohtaisesti. Lähtökohtaisesti maitotuotteissa pääainesosana on maito, kun pääainesosan määritelmän määrällisen osion mukaan osio ”ainesosa tai ainesosien yhdistelmä, jonka osuus kyseisestä elintarvikkeesta on yli 50 %” täyttyy maidon ja maidosta peräisin olevien raaka-aineiden osalta. Ei-maitoperäisiä raaka-aineita, kuten hedelmiä, sokeria, kaakaojauhetta jne. ei ole tarvetta tällöin tulkita pääainesosiksi, sillä kuluttajan käsitykset ja odotukset elintarvikkeen pääainesosasta maitotuotteissa kohdistuvat maitoon ja tieto maidon ja maitoperäisten raaka-aineiden alkuperästä on kuluttajalle oleellisinta maitotuotteissa. Lisäksi pääainesosan laadullisen määritelmän täyttäviä QUID-periaatteen nojalla ilmoitettavia raaka-aineita voi olla hyvinkin pieniä määriä, jolloin kuluttajan kannalta olisi harhaanjohtavaa, jos hyvinkin pieni määrä raaka-ainetta katsottaisiin pääainesosaksi. (Kts. kysymys 18, 26 ja 35, viite: KT Q&A 3.6)

42. Toimijalla on vapaus päättää pääainesosa tilanteissa, joissa pääainesosaksi voidaan mieltää useampikin raaka-aine (esim. mansikkajogurtti), voiko valvoja kyseenalaistaa tämän päätöksen? Millaisia perusteluja pääainesosan valintaan tarvitaan toimijan kokemuksen ja asiantuntemuksen lisäksi?

Kts. kysymys 18, 26, 35, 40 ja 41.

43. Jos tuotteen nimi viittaa selvästi johonkin ainesosaan, jota on vähemmän kuin elintarvikkeessa tosiasiallisesti eniten olevaa ainesosaa, voiko toimija valita silti tuotteen nimessä olevan ainesosan pääainesosaksi?

Asiaa tulee harkita tapauskohtaisesti. Toimija voi valita ko. ainesosan, vaikka sitä olisi vähemmän, jos se määrittelee elintarvikkeen. Toimijan pitää arvioida myös siten, kuin kuluttaja asian näkee (kts kysymys 35).

44. Onko oikea tulkinta, että jos tuotteen nimessä on tarkenne viitaten johonkin ainesosaan, jota on tuotteessa hyvin vähän eikä kuluttajan oleteta mieltävän sitä pääainesosaksi, toimija voi valita pääainesosaksi määrällisen pääainesosan?

Asiaa joudutaan arvioimaan tapauskohtaisesti. Elintarvikkeella voi olla sekä määrällinen että laadullinen pääainesosa (QUID-sääntö). Toimija voi valita pääainesosaksi yksinomaan määrällisen ainesosan, esim. tapauksessa, jossa toimija korostaa elintarvikkeen nimessä sellaista ainesosaa, jota on vähän tai josta ei tarvitse määrän ilmoittamista (QUID-sääntö).

45. Mikäli tuotteen nimessä esiintyviä marjoja, hedelmiä, pähkinöitä, siemeniä, kaakaota tai kahvia on tuotteessa pieniä määriä, katsotaanko ne pääainesosiksi (viitaten pääainesosan määritelmän kohtaan: ...jonka kuluttaja yleensä liittää elintarvikkeen nimeen ja josta vaaditaan useimmissa tapauksissa määrän ilmoittamista)? Näissä tapauksissa tuotteilla on jo usein jokin muu selkeä pääainesosa (kuten maito, vehnä jauho, kaura tms.). Tällaisia tuotteita voivat olla kaurajuoma, jossa marjoja, mansikkakauravälipala, leipien siemenet yms.

Toimija määrittelee pääainesosan määritelmän mukaisesti elintarvikkeen pääainesosan/-osat. Jos esimerkiksi marjoja, hedelmiä, pähkinöitä, siemeniä, kaakaota ja kahvia käytetään pieninä määrinä antamaan makua elintarvikkeeseen, ei niihin silloin sovelleta määrän ilmoittamista. Jos on kyseessä esimerkiksi kaurajuoma, jossa kauraa korostetaan elintarvikkeen nimessä ja jossa on kaksi pääainesosaa, kaura ja vesi. Jos vesi on otettu vesijohtovedestä siinä maassa, missä tuote valmistetaan, ei veden alkuperämaata ole pakollista ilmoittaa, koska se on sama kuin elintarvikkeen valmistusmaa (=alkuperämaa). (Kts. kysymys 35).

46. Mikä on pääraaka-aine makeissekoituksessa, jossa on esim. lakritsia, suklaata ja sokerimakeisia, mutta minkään raaka-aineen osuus ei ole yli 50 %? Voiko toimija päättää? Vai onko tuote sellainen, jolla ei ole pääraaka-ainetta?

Toimija voi päättää, mitä pitää elintarvikkeen pääainesosana. Jos mikään ainesosa ei ole painoltaan olennaisesti määräävässä asemassa (ei ylitä yli 50 %) eikä mitään ainesosaa korosteta elintarvikkeen nimessä, ei makeissekoituksella ole silloin pääainesosaa. (Kts. kysymys 35 ja 47 ja viite: KT Q&A 3.1, 3.3 ja 3.6)

47. Millaisia esimerkkejä on "ei pääainesosaa" olevista tuotteista? Miten tätä määritelmää tulisi tulkita? Mysli - ei pääainesosaa, mutta hedelmämysli - hedelmät pääainesosana?

Elintarviketietoasetuksen 26 artiklan 3 kohdan soveltamisen osalta on arvioitava, onko jokin elintarvikkeen ainesosa katsottava sen pääainesosaksi sen perusteella, että elintarvikkeen pääainesosan määritelmä täyttyy. Elintarvikkeen ainesosaa

(aineita) ei pidetä elintarviketietoasetuksen tarkoitettuna elintarvikkeen pääainesosana, JOS

- yksikään elintarvikkeen ainesosista ei edusta yli 50 prosenttia kyseisestä elintarvikkeesta tai
- yksikään ainesosa ei yleensä liity kuluttajan kannalta elintarvikkeen nimeen, mistä ei useimmissa tapauksissa vaadita määrällistä merkintää.

Esimerkkejä elintarvikkeista, joista ei yleensä vaadita pääainesosan alkuperämaan ilmoittamista: korvapuusti, pullapitko, lihaliemi, tiikerikakku, makeissekoitus, myslä.
(Viite: KT Q&A 3.3)

MAANTIETEELLISET TASOT

48. a) Miten esim. valmisruoan sisältämän lihan alkuperä tulee jatkossa ilmoittaa, jos lihan alkuperä on eri kuin tuotteen valmistusmaa: MMM:n alkuperäasetuksen mukaan lihan alkuperä tulee ilmoittaa muodossa "kasvatettu ja teurastettu: x", jos eläin ei ole syntynyt maassa, jossa kasvatusta ja teurastusta on tapahtunut. Miten EU:n alkuperäasetuksen mukaan tulkitaan lihan "alkuperä"? Mikä vaihe (syntymä, kasvatusta vai teurastusta) katsotaan "alkuperäksi"? Eikö jatkossa enää käytetä muotoa "kasvatettu ja teurastettu: x"? Onko muotoilu "kasvatettu ja teurastettu: x" kuitenkin jatkossakin, EU-asetuksen voimassa ollessa, mahdollinen?

Kun on kyseessä pakatun valmisruoan pääainesosan lihan alkuperämaan ilmoittaminen, niin sen alkuperämaa tulee ilmoittaa 1.4.2020 alkaen viittaamalla asetuksen 2018/775 artiklan 2 ilmaisutapaan. Lihan alkuperämaa voidaan ilmoittaa viitaten artiklan 2 a) mukaan maantieteelliseen alueeseen (esim. kohtaan i) "EU", "muu kuin EU" tai "EU ja muu kuin EU" tai kohtaan vi) "alkuperämaa tai lähtöpaikka pääainesosaan sellaisenaan sovellettavien erityisten unionin säännösten mukaisesti") TAI lisäämällä 2 artiklan 2 b) maininnan.

Jos on kyseessä esimerkiksi sianliha, niin voidaan ilmoittaa kasvatusmaa ja teurastusmaa erikseen EU:n asetuksen 1337/2013 artiklan 5 mukaisesti. Jos eläin on syntynyt kasvanut ja teurastettu yhdessä maassa, esimerkiksi Tanskassa, on sen alkuperämaa silloin ko. maa. Tällöin on oikein ilmoittaa esim. pääainesosan sianlihan alkuperä: Tanska. Jos sika on kasvanut ja teurastettu eri EU-maissa, sianlihan alkuperämaan voi ilmoittaa alueena EU tai ilmoittaa että "sianliha ei ole peräisin xxx (valmisruoan alkuperämaa)".

Komission täytäntöönpanoasetus 2018/775 ja kansallinen MMMa 218/2017 ovat voimassa samanaikaisesti. Kansallisen asetuksen mukaan elintarvikkeen ainesosana olevan lihan alkuperämaa tulee aina ilmoittaa, vaikka lihaa olisi hyvin vähän, jos tuote on valmistettu ja pakattu Suomessa.

b) Jos valmisruoassa taas käytetään lihavalmistetta, ilmoitetaan varmaan lihavalmisteen alkuperämaa, eikä sinänsä itse lihan alkuperämaata.

Tällöin ilmoitetaan sen tasoinen tieto, joka soveltuu parhaiten kyseisen elintarvikkeen osalta, joko lihavalmisteen tai lihan alkuperämaa. Päätökseen vaikuttaa elintarvikkeen erityisluonne, sen koostumus ja valmistusprosessi, kuluttajien näkemykset, odotukset ja kiinnostus koostetun ainesosan pääainesosan alkuperän ilmoittamisen suhteen (paikka, josta koostetun ainesosan pääainesosa on peräisin sekä se, miten koostetun ainesosan ainesosat ilmoitetaan ainesosien luettelossa. (Kts. kysymys 18, 26, 35 ja 41, viite: KT Q&A 3.1 ja 3.6)

49. Jos elintarvikkeella on useampi pääraaka-aine, voiko niiden alkuperämaan ilmoittaa ainesosaluettelossa eri maantieteellisellä tasolla, esim. maito (Suomi), mansikka (EU)?

Kyllä, on mahdollista ilmoittaa elintarvikkeen eri pääraaka-aineiden alkuperämaa eri maantieteellisellä tasolla.

50. Jos toimija määrittelee useita pääainesosia, voiko niistä käyttää kustakin eri asetuksen 2018/775 2 artiklan mukaisia ilmaisuja, toisin sanoen esim. Sokeri (EU ja muu kuin EU), vehnä jauho (Muu kuin EU), mansikka (Puola)?

Kyllä, toimija voi käyttää kustakin elintarvikkeen pääainesosasta asetuksen 2018/775 2 artiklan eri alkuperämaan ilmaisuja.

51. a) Miten voi kertoa paikallisesta osaamisesta, alueellisesta ja paikallisesta työllistämisestä, elinvoimaisuudesta ja osaamisesta markkinoinnillisesti ja kuluttajien kiinnostusta palvellen ilman, että se laukaisee pääainesosan alkuperän ilmoittamisveloitteen, kun tarkoitus ei ole korostaa elintarvikkeen alkuperämaata?

Kun pitää mielessä, mitä elintarvikkeen alkuperämaalla tarkoitetaan. Tällöin pitää välttää kertomasta elintarvikkeen paikan tai alueen nimiä pakkauksissa. Lisäksi ei tule käyttää ilmaisuja tai niiden synonyymejä, jotka kuvaavat elintarvikkeen tuottamista tai valmistamista. On myös hyvä muistaa, että elintarvikkeen pääainesosan alkuperämaata ei ole pakollista ilmoittaa, jos se on sama kuin elintarvikkeen alkuperämaa.

b) Onko ilmaisu lähiruokaa elintarvikkeen alkuperää kuuluva ilmaisu?

Ilmaisu lähiruokaa on elintarvikkeen alkuperään kuuluva ilmaisu, se on alkuperäalueen ilmaisu.

52. Maantieteellisten alueiden tasot alkuperämaan ilmaisuna:

a) muu kuin EU - voidaanko käyttää lyhyempää ei-EU?

Sopinee myös käyttää lyhennettä ei-EU.

b) jäsenvaltio tai kolmas maa, esim. juuston maidon alkuperä ei voi olla Itävalta ja Sveitsi?

Aineosan alkuperämaan voi olla tasolla Itävalta ja Sveitsi, koska molemmat ovat maita, mutta ei sovi ilmaisu esim. EU ja Sveitsi, vaan tällöin tiedot ilmoitetaan EU tasolla, esim. EU ja muu kuin EU (Sveitsi).

c) hyväksytäänkö Amerikka, Aasia, Baltian maat?

Amerikka, Aasia, Baltian maat ovat liian laveita ilmaisuja. Esimerkiksi Amerikka voi olla Pohjois-Amerikka tai Etelä-Amerikka tms., USA voisi olla hyväksyttävä.

Alueen koko ei ole välttämättä määrittävä tekijä, vaan se, onko ilmaisu kuluttajille ymmärrettävä. Näin ollen Baltian maat ilmaisuna ei ole kuluttajalle helposti ymmärrettävä alue. Näin ollen on selkeintä ilmoittaa maat (Latvia, Liettua, Viro).

d) Saako yhdistää EU:n jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden nimiä, esim. Amerikka ja Suomi

EU:n maiden ja kolmansien maiden nimiä voi yhdistää, koska ovat samaa tasoa.

TAVARAMERKIT, BRÄNDI JA YLEISNIMET

53. a) Kirjataanhan jonnekin Ruokaviraston virallisiin ohjeisiin, että suomalaisesta työstä kertova avainlippu ei laukaise pääainesosan alkuperämaan ilmoittamista, kuten aiemmin on linjattu?

Avainlippu on rekisteröity tavaramerkki, jota voidaan pitää alkuperämaamerkinä. Asetusta 2018/775 ei sovelleta tässä vaiheessa tavaramerkkeihin, joita voidaan pitää alkuperämerkinä ilman erityissäännöksiä (asetus 2018/775, 1 art.). (Viite: KT Q&A 2.2.1)

b) Tähän mennessä on linjattu (MMM:n muistio 29.10.2018), että suomalaisesta työstä kertova avainlippu ei laukaise pääainesosan alkuperämaan ilmoittamista. Tuleeko tästä informaatiota esim. Ruokaviraston sivuille? Koskeeko tämä myös merkin versiota, jossa on teksti "Valmistettu Suomessa"? Tämä on suositeltu muoto merkistä.

Avainlippumerkin sanallinen muoto "Valmistettu Suomessa" on rekisteröity vuonna 2020 myös tavaramerkiksi. Se ei näin ollen enää laukaise pääainesosan alkuperämaan ilmoittamisen.

54. Mikäli tuotteen brändinimi hyväksytään Suomessa vakiintuneeksi ilmaisuksi sillä perusteella, ettei kuluttajan oleteta ajattelevan tuotteen tulevan kyseisestä

paikasta, voidaanko tämän pohjalta olettaa sen tulevan hyväksytyksi myös muissa EU-maissa Principle of Mutual Recognition/ Regulation (EC) No 764/2008 perusteella? (A new regulation on the mutual recognition of goods will apply as of 19 April 2020. Regulation (EU) 2019/515 on the mutual recognition of goods lawfully marketed in another Member State will replace Regulation (EC) No 764/2008).

Kysymys koskee kuluttajien ymmärrystä jokaisessa yksittäisessä EU:n jäsenvaltiossa. Kuluttajien näkemykset saattavat poiketa merkittävästi toisistaan. Toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on päätettävä tapauskohtaisesti, mitä elintarvikkeen nimeä on pidettävä alkuperämerkintänä. Kukin maa voi osaltaan päättää asiasta.

Asetuksen (2018/775) soveltamisalaan ei sisällytetä yleensä tavanomaisia ja yleisnimiä, mukaan luettuina maantieteelliset nimitykset, jotka kirjaimellisesti ilmoittavat elintarvikkeen alkuperän, mutta joiden ei yleisesti ymmärretä ilmaisevan elintarvikkeen alkuperää tai lähtöpaikkaa. Suomessa näitä elintarvikkeiden brändinimiä ovat esim. Turun sinappi, Ranskalaiset pastillit, Venäläinen meetvursti ja Frankfurtin makara. Tällaiset nimet viittaavat usein maantieteelliseen paikkaan, alueeseen tai maahan, jossa elintarvikkeita alkuaan tuotettiin tai markkinoitiin ja ajan myötä tuli yleinen/tavanomainen nimi tietylle elintarvikkeelle. Näin ollen tällaiset yleisnimikkeet ja tavanomaiset nimitykset eivät tule johtamaan elintarviketietoasetuksen 26 artiklan 3 kohdan soveltamiseen. (Viite: KT Q&A 2.3)

55. Rinnastetaanko seuraavat brändinimet yleisnimiksi, joiden pohjalta kuluttajan ei oleteta ajattelevan tuotteen tulevan kyseisestä paikasta, esim. Tyrkisk Peber, Lontoo Rae, Amerikan pastilleja, Geisha, Finlandia, Kina, Oululainen...

Kyllä, lukuun ottamatta merkintää Finlandia, jota ei yksinään yleensä käytetä elintarvikkeen nimenä, vaan määrittelemään elintarviketta, missä se on tehty. Finlandia profiloituu voimakkaasti maan nimenä Suomi. Finlandiaan ei kätkeydy tiettyä yhtä tuotteen ominaisuutta. Suomessa on markkinoilla mm. Finlandia marmeladeja.

56. a) Sallitaanko asteriskin käyttö facessa, esim. brändinimen yhteydessä ja alkuperä avataan pakkauksen takapuolella? Vrt. Yleisluontoiset väittämät. Entä sallitaanko merkinnän käyttö sulkijassa?

Asteriksin käyttö voidaan pitää hyväksyttävänä silloin, jos se viittaa pääainesosan alkuperämaahan, joka voidaan lukea yhdestä ja samasta katselukulmasta kuin elintarvikkeen alkuperämaa.

Pääainesosan alkuperämaan voi ilmoittaa myös pakkauksen sulkijassa, jos pakkauksessa on selkeästi mainittu, mistä tieto pääainesosan alkuperämaasta löytyy ja kyseinen tieto on samassa näkökentässä elintarvikkeen alkuperämaan kanssa (kts. myös kysymys 7 ja 24).

- 57. Jos tuotteen kaupallisessa nimessä esiintyy jokin maa, kaupunki tai alue, jotka indikoivat kyseisen maan tai kaupungin tunnelmaa tai makumaailmaa, mutta jolla ei ole mitään tarkoitusta ilmaista alkuperää, ja jonka oletettavasti kaikki kuluttajatkin ymmärtävät, onko silloinkin pääaineosan alkuperän ilmaiseminen välttämätöntä?**

Asetuksen (2018/775) soveltamisalaan ei kuulu maantieteelliset nimitykset, jotka kirjaimellisesti ilmoittavat alkuperän, mutta joiden ei yleisesti ymmärretä ilmaisevan elintarvikkeen alkuperää tai lähtöpaikkaa. (Viite: KT Q&A 2.3.1)

- 58. Ovatko Turkkilainen ja Kreikkalainen jogurtti venäläiseen meetvurstiin rinnastettavia yleisnimiä, jotka eivät laukaise pääaineisosan alkuperämaan ilmoittamisveloitetta?**

Kyllä, Turkkilainen jogurtti ja Kreikkalainen jogurtti ovat Suomessa venäläiseen meetvurstiin rinnastettavia yleisnimiä.

- 59. Jos tuotteen kaupallisessa nimessä esiintyy jokin maa, kaupunki tai alue, jotka kenties indikoivat kyseisen maan tai kaupungin tunnelmaa tai makumaailmaa, tai on vain historiallinen brändinimi, mutta jolla ei ole mitään tarkoitusta ilmaista alkuperää, ja jonka oletettavasti kaikki kuluttajatkin ymmärtävät, voidaanko silloin todeta kyseessä olevan artiklan 1 mukainen tavanomainen ja yleisnimiin sisältyvä maantieteellinen nimitys, joka kirjaimellisesti ilmoittaa alkuperän mutta jonka ei yleisesti ymmärretä ilmaisevan alkuperämaata tai lähtöpaikkaa? Miten viranomainen arvioi vakiintuneisuuden? Voiko toimija käyttää perusteluina aikaa ja esim. kuluttajatutkimuksia? Ohjeistus tähän.**

Kts. kysymykset 54 - 58.

- 60. Jos elintarvikkeen nimi viittaa johonkin maahan tai paikkakuntaan maailmalla, voiko sen pääainesosan alkuperämaan (Suomi) ilmaista samassa näkökentässä Hyvää Suomesta -merkillä?**

Asetuksen 2018/775 edellyttämää pakollista pääainesosan alkuperämerkintää ei voida korvata Hyvää Suomesta -merkillä, vaan tieto pitää esittää asetuksen 2018/775 edellyttämällä tavalla. Elintarvikkeen pakolliset tiedot on ilmoitettava sanoin ja numeroin. Ne voidaan lisäksi ilmaista kuvin tai tunnuksin (elintarviketietoasetuksen 9 art.2). On hyvä myös muistaa, että jos elintarvikkeen pääainesosan alkuperämaa on sama kuin elintarvikkeen alkuperämaa, niin silloin pääainesosan alkuperämaata ei asetus 2018/775 vaadi ilmoitettavaksi. (Poikkeus: Kansallinen asetus MMMa 218/2017, jossa säädetään Suomessa valmistetun ja pakatun elintarvikkeen ainesosana olevan lihan, maidon ja maitotuotteessa olevan maidon alkuperämaan ilmoittamisesta, mahdollistaa alkuperämaan ilmaisun Hyvää Suomesta merkillä, kts. kysymys 48).

- 61. Toimijan nimi ei laukaise elintarvikkeen pääainesosan ilmoittamista, mutta miten tuotteen brändi-nimi? Esim. saksalainen valmistaja, jonka toimijatiedot pakkauksessa, mutta tuote valmistetaan toimijan omassa EU:n sisä- tai ulkopuolisessa tehtaassa (ei Saksassa). Johtaako kuluttajaa harhaan valmistusmaan ilmoittaminen, joka puolestaan laukaisee pääainesosan alkuperän ilmoittamisen?**

Kyllä, brändinimi, jos se herättää mielikuvan tuotteen alkuperämaasta, laukaisee elintarvikkeen alkuperämaan ilmoittamisen, jos se ei ole yleisesti tunnettu, vakiintunut käytäntöön, kuten esim. ”Venäläinen meetvursti” Suomessa. Jos on kyseessä vientituote muuhun EU-maahan, on otettava sen maan tarve ymmärtää brändinimi. Näin ollen, jos esimerkiksi venäläistä meetvurstia vietäisiin muuhun EU-maahan, alkuperämaan ilmaiseminen voisi olla tarpeen. Asetuksen (2018/775) soveltamisalaan ei sisällytetä yleensä maantieteellisiä nimityksiä, jotka kirjaimellisesti ilmoittavat elintarvikkeen alkuperän, mutta joiden ei yleisesti ymmärretä ilmaisevan elintarvikkeen alkuperää tai lähtöpaikkaa.

- 62. Jambon de Paris – virallinen nimi – laukaiseeko pääainesosan alkuperämaan ilmoittamisveloitetta?**

Käyttöön vakiintuneet nimet eivät yleensä laukaise pääainesosan alkuperämaan ilmoittamisen, vaikka niissä viitataan elintarvikkeen alkuperämaahan. Asiaa tulee kuitenkin harkita aina tapauskohtaisesti, onko nimi siinä maassa, johon tuote on tarkoitus viedä, ymmärrettävä, kun arvioidaan kaikkia tietoja pakkauksessa. (Ranskassa on oma säädös ko. nimestä, siellä tunnettu.) (Viite: KT Q&A 2.3.1)

SOVELTAMINEN

- 63. Asetusta 2018/775 ei sovelleta asetuksen (EU) N:o 1151/2012, suojattuihin maantieteellisiin merkintöihin. Tarkoittaako tämä sitä, että ei sovelleta suojattuun alkuperänimeen (SAN), suojattuun maantieteelliseen nimeen (SMM) eikä aitoon perinteiseen tuotteeseen (APT).**

Asetusta 2018/775 ei sovelleta asetuksen (EU) N:o 1151/2012 merkintöihin.

Nimisuojuoluokkia on kolme:

SAN: Suojattu alkuperänimitys (SAN) tarkoittaa, että tuotteen tuotannon, jalostuksen ja käsittelyn pitää tapahtua tietyllä maantieteellisellä alueella. Näitä ovat mm. Lapin Puikula, Kitkan viisas. -> Ei sovelleta asetusta 2018/775.

SMM: Vähintään yhden seuraavista vaiheista: tuotanto, jalostus, käsittely, pitää tapahtua tietyllä maantieteellisellä alueella, josta johtuvat tuotteen laatu, maine tai muut ominaisuudet. Osa tuotteen raaka-aineesta voidaan tuoda alueen ulkopuolelta. Esim. Kainuun rönttönen, Lyypekin marsipaani -> Ei sovelleta asetusta 2018/775.

APT: Aito perinteinen tuote (APT)- suojauksella ei viitata tuotteen valmistuspaikkaan, vaan pyritään korostamaan tuotteen perinteistä koostumusta tai tuotantotapaa. APT-suojauksen saanutta tuotetta voidaan valmistaa, missä tahansa EU:n alueella, mutta tuote on valmistettava rekisteröidyn valmistusmenetelmän ja ainesosaluettelon mukaisesti. -> Ei sovelleta asetusta 2018/775.

Nimisuojatuista elintarvikkeista on tietoa [Ruokaviraston verkkosivulla](#).

64. Riittääkö luomutuotteissa pakollinen tieto, missä tuotteen maataloudesta peräisin olevat ainesosat on tuotettu ja sen muoto täyttämään asetuksen 2018/775 pääainekomponentin alkuperämaan ilmoittamisvelvoitteen?

Luomulainsäädäntö on erityislainsäädäntöä, joka on ensisijainen elintarviketietoasetuksen 26 artiklan 3 kohtaan nähden. Kun käytetään EU:n luomumerkkiä, elintarviketietoasetuksen 26 artiklan 3 kohtaa eikä siten myöskään asetusta 2018/775 ei sovelleta luomuelintarvikkeisiin. (Viite: KT Q&A 2.5)

65. Miten asetusta tulisi soveltaa markkinointi- ja myyntimateriaaleissa? Täytyykö niissäkin samassa nähtävissä olevassa kentässä 75 %:n fonttikoolla tuoda esiin pääainekomponentin alkuperä, mikäli se ei ole sama kuin elintarvikkeen alkuperä ja elintarvikkeen alkuperää halutaan korostaa?

Markkinointi- ja myyntimateriaaleja koskee kyseisessä tapauksessa elintarvikkeen pääainekomponentin alkuperämaan ilmoittaminen, jos on mahdollisuus ostaa samalla tuotteita pakattuina. Pääainekomponentin alkuperämaan ilmoittaminen koskee pakkauksissa annettavaa tietoa. Näin ollen se koskee siten myös verkkokaupassa annettavaa tietoa silloin, kun pakattuja elintarvikkeita on mahdollisuus ostaa tai niitä luovutetaan verkkokaupassa. Markkinointimateriaalissa annettavissa tiedoissa noudatetaan yleisiä sääntöjä, ei saa johtaa kuluttajaa harhaan ja tiedot tulee olla totuudenmukaisia ja riittäviä. Samat säännöt koskevat myös myyntipaikassa tuotteiden välittömässä läheisyydessä olevaa markkinointimateriaalia.

66. a) Ovatko nykyisen kansallisen asetuksen 218/2017 mukaiset merkinnät luvallisia, vaikkakaan ei pakollisia, vielä 1.4.2020 jälkeen?

Kansallinen maa- ja metsätalousministeriön asetus 218/2017 oli voimassa 31.3.2020 saakka, mutta sen voimassaoloa jatkettiin 15.5.2020 asti. Asetuksen voimassaololle haettiin EU:ssa jatkoaikaa, mikä saatiin. Asetus 218/2017 on voimassa 31.12.2021 asti.

Asetus 2018/775 on voimassa, mutta sitä tulee alkaa soveltaa viimeistään 1.4.2020 alkaen. Asetukset ovat sisällöltään ja vaatimuksiltaan hieman erilaisia (Kts. kysymys 48 ja 60).

b) Jos perustiedot ja merkinnät ovat asetuksen mukaiset, ei varmaankaan ole mitään estettä antaa kuluttajalle lisätietoa pakkausmerkinnöissä nykyisen kansallisen asetuksen mukaisesti, esim. ainesosana käytetyn lihan alkuperämaasta?

Toimija voi vapaaehtoisesti ilmoittaa enemmän kuin asetus 2018/775 edellyttää, kunhan tiedot on annettu oikein ja ovat selkeitä eivätkä johda harhaan. Vapaaehtoisilla tiedoilla ei voi kuitenkaan korvata asetuksen 2018/775 edellyttämiä tietoja.

67. Tilanteessa, jossa vielä joulukuussakin odotetaan asetuksen tulkintoja, on yrityksillä mahdottomuus saada kaikkia merkintöjä kuntoon huhtikuuhun 2020 mennessä ottaen huomioon kauppojen valikoimajaksoitkin. Lisäksi huhut siitä, että EU:n maatalousneuvostossa alkuperämerkinnät otetaan jälleen asialistalle, tuovat epävarmuutta toimijoille. Paikalliset viranomaiset ovat toimivaltaisia, mutta Ruokavirastolta toivotaan tukea asian ymmärtämiselle ja sen viestin välittämistä myös paikalliselle valvonnalle.

On harmillista, että komission ohjeen julkaiseminen on viivästynyt paljon, mutta se ei varsinaisesti vaikuta asetuksen soveltamiseen 1.4.2020 alkaen. Soveltamisajankohtaa ei voida ohjeella tai kansallisella päätöksellä muuttaa. Ranska otti jälleen alkuperämerkintöjä koskevan asian esille maatalousneuvostossa 16.12.2019. Ranska halusi korostaa taas kerran, että EU-lainsäädännössä tulisi laajentaa pakollisia alkuperämerkintävaatimuksia. Ranskan puheenvuoro neuvostossa ei vaikuta millään tavalla asetuksen (EU) 2018/775 soveltamiseen.

68. Asetuksen 2018/775 artiklassa 4, säädetään, että asetusta sovelletaan 1 päivästä huhtikuuta 2020. Ennen tämän asetuksen soveltamisen alkamispäivää markkinoille saatettuja tai merkittyjä elintarvikkeita saa pitää kaupan varastojen loppumiseen asti. Mitä tämä oikein tarkoittaa?

Kun säädöksissä sanotaan, että ”ennen asetuksen soveltamisen alkamispäivää markkinoille saatettuja tai merkittyjä elintarvikkeita saa pitää kaupan varastojen loppumiseen asti”, se tarkoittaa, että markkinoilla jo olevat tuotteet saa myydä loppuun. Lisäksi tuotteet, jotka on pakattu ja valmiita markkinoille toimitettavaksi, vaikka olisivat vielä esimerkiksi valmistajan varastossa, saa myydä loppuun. Monen säädöksen yhteydessä on keskusteltu siitä, saako varastossa olevat vanhat pakkausmateriaalit käyttää loppuun, mutta asetuksen mukaan ei saa. Jos kuitenkin joudutaan tilanteeseen, että ei ole perustelluista syistä saatu 1.4.2020 mennessä uusia pakkausmateriaaleja käyttöön, niin siitä on hyvä keskustella toimivaltaisen viranomaisen, oman kohdetta valvovan elintarvikevalvontaviranomaisen kanssa.

69. Asetuksen art. 4, toteaa, että asetusta sovelletaan 1 päivästä huhtikuuta 2020. Ennen tämän asetuksen soveltamisen alkamispäivää markkinoille saatettuja tai merkittyjä elintarvikkeita saa pitää kaupan varastojen loppumiseen asti. Saako ennen

1.4.2020 painetut pakkausmateriaalit käyttää pakkausmateriaalivaraston loppumiseen saakka?

Kts. kysymys 68.

70. a) Laukaiseeko elintarvikkeen pääainesosan alkuperämaan ilmoittamisen se, jos on pakkauksessa ”Valmistettu Suomessa –lippu”?

Jos tässä tapauksessa tarkoitetaan muuta kuin tavaramerkkiä, niin laukaisee, koska merkintä kuvaa elintarvikkeen alkuperämaata. (Viite: KT Q&A 2.4.3)

b) Laukaiseeko, jonkun maan ”tyyppinen” elintarvikkeen alkuperämaan merkinnän.

”Tyyppinen” tai ”tyyliin” tms. ilmaisu ei yleensä viittaa elintarvikkeen alkuperämaan ilmoittamiseen, vaan se kuvaa tuotteen erityisominaisuuksia, tuotantomenetelmää, reseptiä tms. Kyseistä merkintätapaa ei suositella, esim. suomalaistyyppinen tms. Merkintä voi olla harhaanjohtava. (Viite: KT Q&A 2.4.4)

KIELIVAATIMUKSET

71. ”(Pääainesosan nimi) ei ole peräisin (elintarvikkeen alkuperämaa tai lähtöpaikka)” tai samantapainen muotoilu, jolla todennäköisesti on sama merkitys kuluttajalle. Millä kielillä tämä lause tulee olla?

Pakolliset elintarviketiedot täytyy Suomessa myytävissä tai luovutettavissa valmiiksi pakatuissa elintarvikkeissa esittää suomen ja ruotsin kielellä. Yksikielisessä kunnassa yksinomaan myytävissä tai luovutettavissa on pakolliset pakkausmerkinnät tehtävä ainakin kyseisen kunnan kielellä.

72. Pitääkö sen olla kaikilla niillä kielillä, niissä kohdissa, joissa alkuperämaa ilmoitetaan?

Vapaaehtoisesti annettaviin tietoihin vaatimusta elintarvikkeen pääainesosan alkuperämaan ilmoittamisesta ei sovelleta, ellei itse elintarvikkeen alkuperämaan ilmoittaminen ole selkeä, helposti yleisesti ymmärrettävä, kuten esimerkiksi ”Made in England”.

Asetuksen (EU) 2018/775 art. 3 edellyttää, että tieto pääainesosan alkuperämaasta täytyy olla samassa nähtävissä olevassa kentässä kuin elintarvikkeen alkuperämaa. Ei siis riitä, että tieto pääainesosan alkuperämaasta ilmoitetaan yhden kerran pakkauksessa, jos elintarvikkeen alkuperämaa ilmoitetaan ymmärrettävästi useassa paikassa eri puolilla pakkausta.

73. ”Pääainesosan alkuperämaa ei ole sama kuin elintarvikkeen alkuperämaa”. Millä kielillä tämä lause tulee olla Suomessa?

Kts. kysymyksen 71 vastaus. (**Huom.** pelkästään ilmaisu ”Pääainesosan alkuperämaa ei ole sama kuin elintarvikkeen alkuperämaa” on ilmaisuna vaillinainen. Ilmaisun tulee olla muotoa ”(pääainesosan nimi) ei ole peräisin (elintarvikkeen alkuperämaa tai lähtöpaikka)” tai samantapainen muotoilu, jolla todennäköisesti on sama merkitys kuluttajalle.)

TUOTE-ESIMERKKEJÄ

74. Tuote X on ilmoitettu pakkauksessa Suomessa valmistetuksi.

AINESOSAT: Vehnäjauho, vesi, kaurahiutale (9 %), kaurakuitu ja -lese (4,9 %), siirappi, rypsiöljy, jodioitu suola, vehnägluteeni, hiiva. Vehnäjauhoa alle 50 %, vehnäjauhon vehnä suomalaista, vehnägluteeni toisesta EU-maasta. Kaurahiutale ja -lese suomalaista, kaurakuitu toisesta EU-maasta.

Mikä on elintarvikkeen X pääraaka-aine ja miten se tulee ilmoittaa.

Koska on kyseessä ainesosaluettelon mukaan ilmeisesti tuote nimeltä ”Kauravehnä-leipä”, niin silloin sen pääainesosa, josta alkuperämaa tulee ko. tapauksessa ilmoittaa, on kaikki kauraan viittaava eli kaurahiutale ja -lese ja kaurakuitu. Kaurahiutale ja -lese on suomalaista, kaurakuitu on toisesta EU-maasta, niin ei tarvitse ilmoittaa kuin kaurakuidun alkuperämaa. Koska muut pääainesosat ovat suomalaista alkuperää, niin pääainesosan alkuperämaata niistä ei tarvitse ilmoittaa, koska niiden alkuperämaa on sama kuin leivän alkuperämaa.

75. Gluteeniton mansikkakääretorttu (ilmoitettu pakkauksessa Suomessa valmistetuksi)

Ainesosat: sokeri, kasviöljyt- ja rasvat (rapsi, palmu, kookos), kananmuna, vesi, mansikka 5%, stabilointiaineet, riisijauho, maissitärkkelys, tapiokatärkkelys, perunatärkkelys, glukoosisiirappi, jne.

- mikä on pääraaka-aine tai onko kerrottava alkuperä nimen mansikasta?
- sokeri, kananmuna, mansikka
- suomessa teollisuuden käyttämä sokeri on yleensä 75 % Suomi, 25 % Etelä-Afrikan maat

Mansikka määrittelee tuotetta, vaikka sitä on vähän. Mansikkaa korostetaan elintarvikkeen nimessä. Mansikka ja sen määrä on ilmoitettu ainesosaluettelossa. Kyseisessä tapauksessa olisi kyllä syytä miettiä elintarvikkeen nimi ensin, mikä on tuotteen todellinen nimi, eli onko kyseessä Mansikkakääretorttu vai Mansikanmakuinen kääretorttu. Lisäksi gluteenittomia jauhoja, onko ne ilmoitettu painonsa mukaisella paikalla ainesosaluettelossa?

- 76. Tuotteen kaupanimessä facessa on maan nimi ja yhden raaka-aineen nimi. Etiketissä ei ole Italia-kuvia, ei karttaa tai lippua. Yhtäkään raaka-ainetta ei ole yli 50 %.**
- a) Nyt ainesosaluettelossa kerrottu basilikan määrä, onko kerrottava basilikan alkuperämaa?**
  - b) Entä muiden raaka-aineiden alkuperämaa?**
  - c) Voiko brändin haltija itse lisäksi päätellä muut oleelliset raaka-aineet ja valita, mistä kertoo alkuperän?**
  - d) Mikä vaikutus, että ON kerrottu valmistajan nimi ja valmistuttajan nimi ja osoite Suomessa?**
  - e) Mikä vaikutus, että ei kerrota mikä valmistajan nimi ja osoite Italiassa, mutta kerrotaan valmistuttajan nimi ja osoite Suomessa.**
  - f) Mitä Grana Padano -juustosta pitää kertoa alkuperästä?**

- a) Nimi facessa on: Italialainen pestokastike basilikasta 150 g (onko ilmaisu kuluttajalle selvä, että tuote on Italiassa tehty vai että sen resepti on italialainen?)**
Ainesosat: Oliiviöljy, basilika (21 %), pinjansiemen, cashewpähkinä, auringonkukkaöljy, Grana Padano -juusto (maito, suola, juoksute, suola, valkosipuli, mausteet, hapettumisenestoaine (E 300).

Valmistuttaja xx, Kaupankatu 2, 00100 Helsinki.

Jos ei käy pakkauksesta selvästi ilmi, missä pestokastike on valmistettu, onko Italiassa vai onko resepti italialainen, niin täytyy ilmoittaa tuotteen alkuperämaa, jotta kuluttaja ei tulisi harhaan johdetuksi tuotteen alkuperämaan suhteen (elintarviketietasetus art. 26.3). Italialainen pestokastike ei ole Suomessa käyttöön vakiintunut elintarvikkeen nimi. Jos pakkauksessa on kerrottu tuotteen valmistaja, silloin ei ole pakollista ilmoittaa elintarvikkeen alkuperämaata. Jos on kerrottu pakkauksessa yksinomaan valmistuttaja, niin tuotteen alkuperämaa tulee ilmoittaa. Tästä seuraa, että elintarvikkeen pääainesosan eli basilikan alkuperämaa tulee ilmoitettavaksi, jos sillä on eri alkuperämaa kuin pestolla. Basilika, jota on tuotteessa 21 %, oleellisesti määrittää tuotteen.

- b) Kuvat ja merkinnät. Jos niistä ei käy ilmi, missä maassa tuote on valmistettu, nimi facessa on: Italialaistyyppinen pestokastike 150 g (Italian style name)**
Ainesosat: Oliiviöljy, basilika (21 %), pinjansiemen, cashewpähkinä, auringonkukkaöljy, Grana Padano -juusto (maito, suola, juoksute, suola, valkosipuli, mausteet, hapettumisenestoaine (E 300).

Italialaistyyppinen pestokastike -nimi kertoo lähinnä sen, että resepti on italialainen. Jos pestokastikkeen alkuperämaata ole pakollista ilmoittaa, niin silloin se ei laukaise pääainesosan alkuperämaan ilmoittamista.

77. Italian pata

AINESOSAT

Spagetti (55 %) (DURUMVEHNÄjauho), kasvikset (36 %) (tomaatti, sipuli, vihreä herne, punainen paprika), suola, palmurasva, hiivauute, luontainen aromi, maltodekstriini, valkosipuli, cayennenpippuri.

- a) pakkauksessa ei ole Italian lippua TAI
- b) pakkauksessa on Italian kartta ja lippu

Miten ja mikä alkuperätieto pitää kertoa? Pitääkö kertoa jauhoon käytetyn vehnän alkuperämaa?

- a) **Pakkauksessa ei ole Italian lippua:** Jos katsotaan, että tuotteen geneerinen nimi viittaa enemmänkin reseptiin, niin silloin ei ole pakollista ilmoittaa elintarvikkeen alkuperämaata.
- b) **Pakkauksessa on Italian kartta ja lippu:** Merkintä katsotaan alkuperämaan ilmaisuksi, jolloin myös pääainekseen alkuperämaa tulee ilmoittaa, jos se on eri kuin itse tuotteella.

78. Jos tuotteen nimi on vadelmamehujuoma ja se on kerrottu valmistetuksi Suomessa. Pääraaka-aine on vesi ja mehutiiviste, jossa on omenaa, rypälettä ja vadelmaa niin että eniten on omenaa ja rypälettä. Maku tulee vadelmasta ja sen määrä kerrotaan (QUID). Koostetun tiivisteiden alkuperämaa on Saksa, mutta siihen käytetyt hedelmät ja marjat voivat olla vaihtelevasti eri maista. Mikä alkuperätieto pitää kertoa ja mitä vaihtoehtoja on kertoa maat, jos ne eivät aina ole EU jäsenmaita?

Tuotteen nimi on harhaanjohtava, jos tuotetta myydään yksinomaan vadelmamehujuomana. Kyseessä on Omena-rypäle-vadelmamehujuoma. Kuinka paljon mehujoumassa on mehutiivistettä, vaikuttaa siihen, miten pääainekseen alkuperämaa ilmoitetaan. Pääainekseen alkuperämaa ilmoitetaan joko kertomalla mehutiivisteiden

alkuperämaa tai mehutiivisteessä olevien hedelmien alkuperämaa. (Kts. kysymykset 18, 26, 35 ja 41, viite: KT Q&A 3.1 ja 3.6):

- a) mehutiivisteiden alkuperämaa (Saksa) TAI
- b) mehutiivisteessä olevan kunkin nimessä mainitun hedelmän alkuperämaa
esim.: Omena: EU, rypäle: EU ja muut kuin EU maat (Brasilia) sekä vadelma: EU TAI
- c) muodolla: (pääainekas nimi) ei ole peräisin (elintarvikkeen alkuperämaa tai lähtöpaikka) tai samantapainen muotoilu, jolla todennäköisesti on sama merkitys kuluttajalle, esim. ”Omena, rypäle ja vadelma eivät ole peräisin Suomesta”.

Veden alkuperämaata ei ole tarve ilmoittaa, vaikka se valittaisiin myös pääainekasiksi, koska vesi on Suomesta.

79. Kulhosalaatti kasviksista ja hedelmistä

Tuote sisältää: mm. Bataatti (49 %), ananas (15 %), tomaatti (15 %), avokado (15 %) [(avokado, vesi, suola, hapettumisenestoaine (E 300, E 330)], lehtikaali (4,7 %), jne.

Mikä on tuotteen ”Kulhosalaatti kasviksista ja hedelmistä” pääraaka-aine?

Elintarvikkeen nimi ei ole oikea, koska se ei riittävästi yksilöi, mistä tuotteesta on oikein kyse. Kasvikset on yläkäsite, joka pitää sisällään hedelmät, marjat, vihannekset, sienet ja perunat. Tässä tapauksessa nimi pitäisi muodostaa siten, että siihen sisältyy tuotteen suurin tai suurimmat ainesosat. Mutta, jos olisi yksinomaan yleinen nimi ”Kulhosalaatti kasviksista” eikä korosteta mitään ainesosaa eikä yksikään ainesosa ole yli 50 %, silloin ei salaattilla ole välttämättä pääainekasosaa.

80. Komission -ohjeluonnokseen liittyviä tulkintatarpeita

a) Kohta KT Q&A 2.4.2.

Terms such as "produced by/manufactured by/packed by" (company name followed by address and country)" or "produced by/manufactured by X for Y" make literally reference to the relevant food business operator and, in general, as such are not likely to suggest to the consumer an origin indication of the food.

Millä tavalla kirjoitettuna tässä kohdassa “produced by/manufactured by/packed by” olevat tekstivaihtoehdot suomeksi käännettynä on oltava, jotta ei laukaise vaatimusta alkuperän kertomiseen?

Kertomalla pakkauksessa toimijan rooli toimijan nimen ja osoitteen yhteydessä, esim. maininnalla ”tuottanut/valmistanut/pakannut” ja elintarvikealan toimijan nimi ja osoite tai muodossa ”tuottaja/valmistaja/pakkaaja” ja elintarvikealan toimijan nimi ja

osoite. Ilmaisut liittyvät toimijaan, eivätkä yleensä elintarvikkeen alkuperämaan ilmoittamiseen kuluttajalle.

b) Kohta KT Q&A 2.4.5 ja kohta 5.2. Presentation (graphical indications, as flags)

Jos tuotteessa (lihajalosteita kolmea erilaista nimikettä koostettuna samassa pakkauksessa) on etiketissä maan lippu ja viittaus maan nimeen kaupanimestä (trio espanol chorizo) ja tuotteessa on kerrottu, että sen on valmistanut yritys ja osoite on kerrottu Espanjassa. Voiko olla kertomatta käytetyn lihan alkuperämaata? Jos liha on Espanjasta, pitääkö siitä sanoa mitään?

Ei ole pakollista kertoa lihan alkuperämaata, jos se on Espanjasta. Muuten tulee kertoa lihan alkuperämaa tai on ilmoitettava esim., että ”Liha ei ole peräisin Espanjasta”.

Jos kuitenkin valmistuksessa on käytetty yhteen nimikkeeseen lihaa, joka on peräisin aina sekä Espanjasta että Argentiinasta, niin miten siitä pitää kertoa pakkauksessa? Missä kohdassa etiketissä poikkeava lihan alkuperämaatieto pitää kertoa?

Pääainesosan alkuperämaa ilmoitetaan siten, kuin asetus 2018/775 edellyttää, mm. samassa näkökentässä elintarvikkeen alkuperämaan kanssa. Lihan alkuperämaatieto voidaan ilmoittaa esim. ainesosaluettelossa tai omana mainintana. Tärkeää on, että lihan alkuperämaa (Espanja ja Argentiina) ilmoitetaan selkeästi pakkauksessa.

81. QUID-ohjeen soveltaminen? Jos nimessä kerrotun tuotetta erottavan ainesosan alkuperä on eri kuin ilmoitetun valmistus- tai lähtöpaikan, niin onko sallittua kertoa vain nimessä esitetyn QUID-ainesosan alkuperätieto?

Esim. Omenapiirakka (omenan alkuperä?)

Kyllä, on luvallista kertoa tällöin vain omenan alkuperämaatieto.

82. Onko kerrottava suklaassa käytetyn kaakaon alkuperätieto, jos kerrotaan kaakaon määrä, mutta se ei ole yli 50 % ja kerrotaan valmistusmaa?

Kyllä, on kerrottava kaakaon alkuperämaa.

83. Jaffa Appelsiini - suklaalla kuorrutettu leivoskeksi

a) Jaffa Appelsiini - suklaalla kuorrutettu leivoskeksi, jossa appelsiininmakuista täytettä: Tuote sisältää seuraavia ainesosia paljousjärjestyksessä: sokeri, glukosisiirappi, VEHNÄjauho, KANANMUNA, kaakaomassa, dekstroosi, stabilointiaine, kasviöljy (rypsi), kaakaovoi, kasvirasva (palmu, shea), MAITOrasva happamuudensäätöaineet (E330, E331), appelsiinitäysmehutiiviste (0,6%), hyytelöimisaaine (E440), nostatusaineet (E450, E500, E503), aromit, emulgointiaineet (E471, SOIJALESITIINI, E475), väri (E160a).

Onko näistä jokin vai ei mikään pääainesosa?

Elintarvikkeen nimessä korostetaan appelsiinia ja suklaata, jotka määrittelevät tuotetta. Tällöin oletetaan, että appelsiinia on tuotteessa enemmän kuin vain antamaan makua. Appelsiinia ja suklaata voidaan pitää elintarvikkeen pääainesosina. Mutta, koska appelsiinitäysmehutiivistettä käytetään pieninä määrinä antamaan lähinnä tuotteeseen makua, ei sen tai appelsiinin alkuperämaata ole pakollista ilmoittaa. Myös sokeria voitaisiin pitää pääainesosana, jos sitä olisi yli 50 painoprosenttia. Mutta leivoskeksellä ei valittane sokerin mukaan, vaan valintaan vaikuttaa se ainesosa, joka erottaa sen muista leivoskeksistä. Toimija päättää.

b) Riittääkö appelsiinitäysmehutiivisteeseen valmistusmaan ilmoittaminen ko. tapauksessa?

Kyseisessä tapauksessa riittää, koska appelsiinitäysmehutiivistettä on vähän ja se on ainesosaluettelossa ilmoitettu omalla nimellään (kts. kysymys 18, 26, 35, 41 ja 78).

84. Yhden ainesosan prosessoitu tuote (rapsiöljy, ruisjauho) – raaka-aineen alkuperämaa eri kuin valmistusmaa, useita alkuperiä. Suomessa puristettu rapsiöljy – rapsin alkuperä Suomi, EU ja ei-EU. Voidaanko sanoa ”rapsin alkuperä vaihtelee”, kun se voi olla myös Suomi?

Ei voida ilmaista ”Rapsin alkuperämaa vaihtelee - rapsin alkuperä Suomi, EU ja ei-EU”. Tällaista ilmaisutapaa, että ilmoitetaan elintarvikkeen alkuperämaa samalla kertaa yhden maan ja laajemman alueen nimellä ei asetus 2018/2017 tunne. Tulee valita asetuksen 2018/775 artiklan 2, kohdassa a tai b kuvattu ilmaisu. (Viite: KT Q&A 3.4 ja 4.1)

85. Thaimaassa valmistettu tonnikalasäilyke, kalan alkuperä, mitkä alkuperäilmaisut hyväksytään - ei-EU / kalastusalue FAO numerolla ja/vai kalastusalueen nimellä?

Hyväksytään ne alkuperämaan ilmaisut, jotka on kuvattu asetuksen 2018/775 artiklan 2, kohdassa a tai b. Katso kysymys 84.

86. Ennen esim. mausteissa ei vaadittu alkuperämaata. Miten jatkossa mausteseos (grillausmauste, yrttisekoitus) – riittääkö pakattu Suomessa?

Asiaa tulee arvioida tapauskohtaisesti ja kaikkia tietoja, mitä tuotteesta annetaan. Elintarvikkeen alkuperämaa tulee ilmoittaa, jos on epäilystä, että kuluttaja tulee harhaan johdetuksi sen ilmoittamatta jättämisen suhteen. Esimerkiksi nimi ”Grillausmauste” on kaupallinen nimi, ei elintarvikkeen nimi. Mitkä ovat tuotteen ainesosat? Ei ole pakollista ilmoittaa elintarvikkeen alkuperämaata, jos ilmoittaa esim. valmistajan nimen ja osoitteen. Jos ilmoittaa pakkaajan nimen ja osoitteen, se ei ole

välttämättä riittävä, jos vastaavia suomalaisia tuotteita on markkinoilla ja tuote on valmistettu muualla. Samoin on yrittisekoitusten osalta.

87. Esim. vadelmanmakuinen siideri, jonka pääainesosa on Suomessa puolalaisista omenoista tehty omenaviini ja johon vadelman maku tulee aromista: koostettu ainesosa voi olla pääainesosa. Ilmoitetaanko ”omenaviinin alkuperämaa Suomi”?

Siideri voidaan käyttää tuoreista tai kuivatuista omenoista tai päärynöistä tai näistä valmistetuista täysmehuista tai täysmehutiivisteistä valmistetuista juomista, jotka on valmistettu käymisteitse. Onko näin? Tällöin omenaviini voi olla pääainesosa. Jos omenaviini on valmistettu Suomessa, kuten itse siideri, niin pääainesosan alkuperämaata ei ole pakollista ilmoittaa.

RAVINTOLISÄT

HUOM: Ravintolisistä ja niiden ainesosien ilmoittamisesta säädetään elintarviketietoasetuksella ja mm. ravintolisiä koskevalla erityislainsäädännöllä. Ravintolisiin sovelletaan täytäntöönpanoasetusta EU N:o 2018/775.

88. Sisältyvätkö ravintolisät uuden säädöksen piiriin ja jos kyllä, ovatko myös niiden ainesosien, joiden alkuperällä ei ole nähtävästi merkitystä kuluttajien kannalta, mutta jotka kattavat tuotteesta yli 50 %, alkuperä ilmoitettava? Esimerkkejä tällaisista ainesosista voisivat olla esimerkiksi kantaja-aineena toimiva maltodekstriini.

Kyllä, ravintolisiin sovellettaneen asetusta 2018/775. Pääaineesia on kahdenlaisia joko määrällisiä tai laadullisia. Ravintolisässä sen ominainen aine näkyy elintarvikkeen nimessä, josta vaaditaan määrän ilmoittamista. Ominainen aine määrittelee tuotteen. Ominaista ainetta voidaan pitää elintarvikkeen pääaineesosana.

89. Miten ravintolisiin sovelletaan alkuperämaamerkintälainsäädäntöä?

Ravintolisät kuulunevat alkuperämerkintäsäädösten soveltamisalaan (ei ole suljettu asetuksen 2018/775 ulkopuolelle).

90. Voisiko Ruokavirasto tehdä soveltavat ohjeet Suomen ravintolisämarkkinoijille alkuperämaamerkinnöistä?

Ruokavirasto laati saamistaan kysymyksistä tämän kysymys-vastauspatteriston, joka on nähtävillä Ruokaviraston verkkosivuilla. Sivua päivitetään tarvittaessa.

91. Ravintolisät on pääsääntöisesti pakattu pieniin purkkeihin tai koteloihin ja pakkausmerkintäsäädökset jo ilman alkuperämaamerkintöjä täyttävät tilan. Niissä saattaa olla monta tehoainetta. Esimerkiksi ravintolisä sisältää useita ”pääraaka-aineita”, kuten monivitamiini-hivenainetabletti, jossa on 15-20 eri vitamiinia ja

hivenainetta. Ne kaikki ovat tärkeitä ominaisaineita tuotteessa. Ne kaikki voivat tulla eri maista. Riittääkö ryhmien vitamiinien ja kivennäisainein alkuperämaan ilmoittaminen vai pitääkö todella jokaisen eri vitamiinin ja kivennäisaineen alkuperämaa ilmoittaa?

Pieniä pakkauksia ei ole vapautettu alkuperämaamerkintävaatimusten noudattamisesta. Jos ravintolisä sisältää useita pääraaka-aineita, kuten eri vitamiineja, voi toimija käyttää esim. asetuksen 2018/775 artiklan 2 b ilmaisumuotoa. Toimija voi myös, jos vitamiineja on useita, ilmoittaa ryhmänä vitamiinien alkuperämaan.

92. Ravintolisissä on ns. pääraaka-ainetta, esim. vitamiinia, kivennäisainetta pieniä määriä, mutta määrällisesti eniten esim. selluloosaa tai vastaavaa tabletin kokonaiskoostumuksen kannalta. Pitäisikö kuluttajalle ilmoittaa, mistä tämä tabletin täyteaine tai vastaava on peräisin, kun määrällisesti sitä on eniten?

Ravintolisän pääainesosa on pääasiassa sen ”ominainen aine”. On tietysti hankala tilanne, jos ominainen aine on B-vitamiini, jota on monta erilaista ja kaikki tulevat eri maista. Lainsäädäntö ei sinänsä kuitenkaan anna mahdollisuutta arvioida merkintävaatimuksia esim. tarkoituksenmukaisuuden perusteella.

93. Esimerkki D-vitamiini öljykapselissa. Pitääkö merkitä D-vitamiinin alkuperämaa vai se maa, mistä öljy on peräisin vai kapselin valmistusmaa?

Onko D-vitamiini luontaisesti öljyssä? Jos ei, niin sen ominaisaine on D-vitamiini, jonka määrä tulee ilmoitettavaksi. Myös D-vitamiinipitoinen öljy voisi olla elintarvikkeen pääainesosa.

94. Valmistamme ravintolisiä Suomessa ja ilmoitamme tämän tuotteissamme. Raaka-aineethan tulevat pääosin ulkomailta sillä niitä ei Suomessa kovinkaan paljon valmisteta. Eikö tällöin pääainesosan ilmoittaminen ole pakollista ravintolisissäkin? Tulkitsemme, että voimme määritellä pääainesosaksi esimerkiksi D-vitamiinin emmekä esim. ksylitolia (jota tuote melkein kokonaan sisältää), koska kuluttaja ostaa tuotteen D-vitamiinin takia eikä sen sisältämän ksylitolin (tai jossain muussa tapauksessa esim. selluloosan) takia.

Pääainesosaa täytyy arvioida elintarviketietoasetukseen sisältyvien määritelmien pohjalta ottaen huomioon juuri mm. kuluttajan ostopäätökseen vaikuttavat tekijät. (Kts. kysymykset 18, 26, 35, 40 ja 41.)

95. Esimerkki Omega-3-öljykapseli. Merkitäänkö alkuperämaaksi se, josta öljy on peräisin, missä öljyä käsitellään vai missä se kapseloidaan? Mikä katsotaan pääraaka-aineeksi / Minkä tietäminen on kuluttajalle tarkoituksenmukaista?

Mitkä ovat tuotteen valmistusaineita? Jos kyseinen tuote valmistetaan esimerkiksi kalaöljystä, joka sisältää omega-3-rasvahappoja, niin varmaankin silloin öljyn alkuperämaa tulisi ilmoitettavaksi.

96. Tullille käy vientituotteissa valmistusmaa EU, käykö se myös Ruokavirastolle Suomessa myynnissä olevista ravintolisistä?

Ravintolisän ja sen pääainesosan alkuperämaan voi ilmoittaa tarkkuudella EU. Ravintolisän alkuperämaa tai valmistusmaa ilmoitetaan yleensä maan nimellä, mutta jos ravintolisän valmistusmaa vaihtelee EU:ssa, silloin voi ilmoittaa valmistusmaaksi EU. Tässä ei ole kyse siitä, mikä käy Ruokavirastolle, vaan mitä lainsäädäntö sallii tai edellyttää.

Päivitys edelliseen versioon (20.2.2020):

- Avainlippu, joka voi pitää sisällään myös muodon ”valmistettu Suomessa” on rekisteröity vuonna 2020 tavaramerkiksi.
- Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 218/2017 voimassaoloa on jatkettu 31.12.2021 asti.
- Ravintolisän **HUOM.**-kohtaa on täsmennetty.